

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

Public Participation in Community Development Management Based on the Sufficiency Economy Philosophy, Suan Phueng Subdistrict, Suan Phueng District, Ratchaburi Province

1. ชัยยุทธี สงวนแก้ว*, 2. ธเรศวรร ณะสมบุญ, 3. ชินภัทร พุทธชาติ
4. กมลพร กัลยาณมิตร, 5. นริดา พรนาคสอนโกษา

1. Chaiyut Sanguankaew*, 2. Taret Tanasomboon, 3. Chinnaphat Phutthachart,
4. Kamolporn Kalyanamitra, 5. Narida Ponnaksonkosa

สังกัด: 1.,2.,3.,4.,5. คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Affiliation: 1.,2.,3.,4.,5. Political Science Faculty, Bangkokthonburi University

* Author Email: nathphngsceriyying992@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี และ 2) เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี กลุ่มตัวอย่างจำนวน 234 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan จากประชากรทั้งหมดที่อาศัยอยู่ในตำบลสวนผึ้ง โดยใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ คือ ความถี่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบ t-test และ F-test

ผลการวิจัยพบว่า

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาตามรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก คือด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X} = 3.65$) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ($\bar{X} = 3.63$) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ($\bar{X} = 3.51$) และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{X} = 3.51$) ตามลำดับ

2. ประชาชนที่มีรายได้ ระยะเวลาการอาศัยอยู่ในชุมชน และปัจจัยสภาพแวดล้อมต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมไม่ต่างกัน

คำสำคัญ: 1. การมีส่วนร่วม; 2. การบริหารการพัฒนา; 3. หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ABSTRACT

This article research objectives were 1) to study the public participation in community development administration based on the Sufficiency Economy Philosophy, Suan Phueng Subdistrict, Suan Phueng District, Ratchaburi Province, and 2) to compare the level of public participation in community development administration based on the Sufficiency Economy Philosophy, Suan Phueng Subdistrict, Suan Phueng District, Ratchaburi Province. This research was quantitative. The population was people living in the area of Suan Phueng Subdistrict Municipality, Suan Phueng Subdistrict, Suan Phueng District, Ratchaburi Province. The sample consisted of 234 people. The Krejcie and Morgan's ready-made table method was used. A questionnaire was used to collect data. The statistics were frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and F-test. The statistical significance was set at 0.05.

The research results found that

1. The public participation in community development administration based on the Sufficiency Economy Philosophy, Suan Phueng Subdistrict, Suan Phueng District, Ratchaburi Province, overall, was found to be at a high level. When considering each aspect, all 4 aspects were at a high level. The order of the mean was from highest to lowest, namely, participation in decision-making, the highest mean ($\bar{x} = 3.65$) was followed by participation in operations ($\bar{x} = 3.63$) and participation in receiving benefits and participation in evaluation had the same mean ($\bar{x} = 3.51$)

2. The comparison the level of public participation in community development administration based on the Sufficiency Economy Philosophy, Suan Phueng Subdistrict, Suan Phueng District, Ratchaburi Province, people with different genders, ages, education levels and occupations had similar levels of participation. People with different incomes, length of stay in the community and environmental factors had different levels of participation with statistical significance at the 0.05 level.

Keywords: 1. Participation; 2. Development Administration; 3. Sufficiency Economy Philosophy

บทนำ

“...เศรษฐกิจพอเพียงนั้นเขาตีความว่าเป็นเศรษฐกิจชุมชนหมายความว่าให้พอเพียงในหมู่บ้าน หรือในท้องถิ่น ให้สามารถที่จะมีพอกิน เริ่มด้วย พอมี พอกิน พอมีพอกินนี้ได้พูดมาหลายปี 10 กว่าปีมาแล้วให้พอมีพอกิน แต่ว่าพอมีพอกินนี้ เป็นเพียงเริ่มต้นของเศรษฐกิจ เมื่อปีที่แล้วบอกว่า ถ้าพอมีพอกิน คือ พอมีพอกินของตัวเองนั้น ไม่ใช่เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเศรษฐกิจสมัยหิน สมัยหินนั้นเป็นเศรษฐกิจพอเพียงเหมือนกันแต่ว่าค่อย ๆ พัฒนาขึ้นมา...” พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร พระราชทานเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต วันที่ 23 ธันวาคม 2542 (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ, 2558) “เศรษฐกิจพอเพียง”ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 9) ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณพระราชทานต่อปวงชนชาวไทยเป็นแนวทางที่เน้นการบูรณาการในการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับความเป็นจริง

และความเป็นไทยเนื้อแท้ของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริคือความพอประมาณที่ตั้งอยู่บนความซื่อสัตย์โดยไม่เบียดเบียนผู้อื่น ความมีปัญญามีเหตุมีผลซึ่งทำให้ไม่ขาดสติมีความรอบรู้รอบคอบและรู้จักสามัคคีซึ่งเกิดจากความรัก ความเมตตา ความเอื้ออาทรต่อกัน อันเกิดผลในทางสร้างสรรค์ต่อสังคม ดังนั้นจึงควรมีการนำเนื้อแท้ของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้กับสังคมทุกระดับตั้งแต่ระดับบุคคล/ครอบครัวระดับชุมชนและระดับรัฐหรือระดับประเทศเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงสติปัญญาและวิถีการดำเนินชีวิตของคนไทยเพื่อนำประโยชน์สุขมาสู่ประชาชนชาวไทยและประเทศชาติตลอดไป (สุเมธ ตันติเวชกุล, 2551)

ปัจจุบันแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) ยังคงน้อมนำ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มากำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศ รวมทั้งเป็นหลักนำทางในการขับเคลื่อนแผน ตลอดจนยึดโยงกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลก (Sustainable Development Goals: SDGs) ซึ่งจะเป็นจุดเริ่มต้นในการนำประเทศไทยไปสู่การเป็นประเทศที่เศรษฐกิจเติบโต สังคมก้าวหน้า ควบคู่ไปกับการรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลในระยะยาว (นครินทร์ ศรีเลิศ, 2564) และรัฐบาลมีนโยบายสนับสนุนให้มีการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในทุกภาคส่วนของสังคม ซึ่งกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้ให้ความสำคัญในการส่งเสริม สนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้นำมาเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้เป็นหลักการบริหารและการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศได้อย่างยั่งยืน โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานและตรวจสอบการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อนำไปสู่ความเข้มแข็งในการจัดบริการสาธารณะสู่ประชาชนและการจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่น การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ จำเป็นต้องมีทิศทางและแนวทางการดำเนินงานที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีความสัมพันธ์กับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งภาคการพัฒนาในภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน และภาคประชาชน (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2564) โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากการมีส่วนร่วมของประชาชนไม่เพียงแต่จะช่วยให้การตัดสินใจในกระบวนการต่าง ๆ มีความถูกต้องและสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน แต่ยังช่วยสร้างความโปร่งใสในการบริหารงาน รวมถึงส่งเสริมความยั่งยืนในการพัฒนาชุมชนที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอีกด้วย

ตำบลสวนผึ้ง ตั้งอยู่ในอำเภอหนึ่งของจังหวัดราชบุรี มีลักษณะภูมิประเทศเป็นภูเขาสลับกับที่ราบเชิงเขาเล็กน้อย โดยทั่วไปพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าโปร่งกระจายอยู่ตามภูมิประเทศต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม ในช่วงฤดูฝน มักเกิดอุทกภัยเป็นประจำทุกปี เนื่องจากพื้นที่ป่าไม่มีจำนวนน้อย ไม่สามารถกักเก็บน้ำได้อย่างเพียงพอ ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งส่วนใหญ่อาศัยอยู่ด้วยการประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น ปลูกกล้วย อ้อย ข้าวโพด มันสำปะหลัง ผักสวนครัว รวมถึงการทำสวนผสมผสาน ด้วยบริบทของตำบลสวนผึ้งที่เผชิญกับปัญหาสิ่งแวดล้อม และความเปราะบางทางเศรษฐกิจ ทำให้การพัฒนาในพื้นที่ต้องอาศัยแนวทางที่สอดคล้องกับสภาพภูมิสังคมของชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นกรอบในการดำเนินงานพัฒนาทั้งในระดับครัวเรือน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นไปตามพันธกิจของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ที่มุ่งเน้นให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบริหารงานโดยอิงหลักการของความพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกัน เพื่อสร้างความยั่งยืนให้กับสังคมไทย องค์กรบริหารส่วนตำบลสวนผึ้ง (2567) ได้ดำเนินการขับเคลื่อนการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยส่งเสริมให้เกิดการบริหารจัดการและตรวจสอบการดำเนินงานร่วมกันของประชาชน ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับครัวเรือน ระดับชุมชน และระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งมีการแต่งตั้งหน่วยงานหรือคณะทำงานเฉพาะกิจใน

การสนับสนุนและผลักดันให้ประชาชนมีบทบาทในการพัฒนาอย่างแท้จริง อย่างไรก็ตาม การนำแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลอย่างยั่งยืนนั้น จำเป็นต้องอาศัยกระบวนการที่เป็นระบบ ได้แก่ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” กล่าวคือ ประชาชนต้องเริ่มจากความเข้าใจในหลักการพอเพียงอย่างแท้จริง สามารถเข้าถึงทรัพยากรและโอกาสในการพัฒนาที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชน และสุดท้ายสามารถร่วมมือในการพัฒนาเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและความมั่นคงในระยะยาว

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีลักษณะภูมิสังคมเฉพาะตัวและประสบปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจในระดับชุมชน การวิจัยครั้งนี้มีความสำคัญในการศึกษาบทบาทและกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการขับเคลื่อนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในระดับพื้นที่ อันจะนำไปสู่การพัฒนาแนวทางที่เป็นระบบและยั่งยืนในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ทั้งนี้ ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบาย การบริหารจัดการของภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการพัฒนาชุมชนที่มีความเข้มแข็ง เกิดการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง และสอดคล้องกับบริบทของสังคมไทยร่วมสมัย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) พื้นที่วิจัย คือ ตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี จำนวน 8,921 คน (สำนักบริหารการทะเบียน, 2567) กลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการเปิดตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (1970) ได้จำนวน 234 คน โดยทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) เพื่อให้ประชากรทุกคนมีโอกาสถูกเลือกอย่างเท่าเทียมกัน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) สร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดการวิจัยและทฤษฎีของ Cohen and Uphoff (1980) และแนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง ประกอบด้วยคำถามปลายปิดตามระดับมาตราประมาณค่า Likert 5 ระดับ โดยแบบสอบถามครอบคลุมประเด็นเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล สำหรับการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย ได้ดำเนินการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยนำแบบสอบถามฉบับร่างเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ทำการตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหา จากนั้นคำนวณค่า IOC หากได้ค่า ≥ 0.67 จะนำไปทดลองใช้ (Try-Out) กับประชาชน 30 คนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา และสุดท้ายทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) หากได้ค่า ≥ 0.7 ถือว่าเครื่องมือมีความเชื่อมั่นสูง การเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยตนเอง โดยนำแบบสอบถามฉบับ

สมบูรณ์ไปใช้สอบถามกลุ่มตัวอย่างประชาชนในพื้นที่ตำบลสวนผึ้งเพื่อให้ได้ข้อมูลตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ สถิติที่ใช้ คือค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การทดสอบค่าที (t-test) ในกรณีที่มีตัวแปร 2 ตัวเลือกและการทดสอบค่า (F-Test) ใน กรณีตัวแปรต้นตั้งแต่ 3 ตัวเลือกขึ้นไป ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way Analysis of Variance: One Way ANOVA) โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.53$, S.D. = 0.472) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก คือด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X} = 3.65$, S.D. = 0.511) รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ($\bar{X} = 3.63$, S.D. = 0.485) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ($\bar{X} = 3.51$, S.D. = 0.585) และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\bar{X} = 3.51$, S.D. = 0.487) ตามลำดับ

1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ประชาชนมีส่วนร่วมในด้านการตัดสินใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.65$, S.D. = 0.511) และเมื่อพิจารณาจากรายข้อจากคำถามทั้งหมด 8 ข้อ พบว่าอยู่ในระดับมาก 7 ข้อ และอยู่ในระดับปานกลาง 1 ข้อ โดยประเด็นความคิดเห็นที่ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุดคือ “ท่านมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาและนำเสนอปัญหาในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = 0.765)

2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.63$, S.D. = 0.485) และเมื่อพิจารณาจากรายข้อจากคำถามทั้งหมด 8 ข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก 7 ข้อ และอยู่ในระดับปานกลาง 1 ข้อ โดยประเด็นความคิดเห็นที่ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุดคือ “ท่านมีส่วนร่วมในการคัดค้านหรือโต้แย้งอย่างมีเหตุผลเมื่อคณะกรรมการพัฒนาชุมชนดำเนินกิจกรรมที่ไม่ตรงกับวัตถุประสงค์การพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ($\bar{X} = 3.76$, S.D. = 0.646)

3. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.51$, S.D. = 0.585) และเมื่อพิจารณาจากรายข้อจากคำถามทั้งหมด 8 ข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก 6 ข้อ และอยู่ในระดับปานกลาง 2 ข้อ โดยประเด็นความคิดเห็นที่ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุดคือ “ท่านมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากการเข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ของการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ($\bar{X} = 3.65$, S.D. = 0.659)

4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.51$, S.D. = 0.487) และเมื่อพิจารณาจากรายข้อจากคำถามทั้งหมด 8 ข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก 5 ข้อ และอยู่ในระดับปานกลาง 3 ข้อ โดยประเด็นความคิดเห็นที่ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุดคือ “ท่านมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นกับเจ้าหน้าที่หรือคณะกรรมการชุมชนในงานด้านการพัฒนาชุมชนเพื่อปรับปรุงกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับชุมชน” ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = 0.597)

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่ออภิปรายผลตามรายด้านพบว่าทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมากเหมือนกันทั้งหมด คือด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลตามลำดับ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ภัทรพรรณ แสนกล้า (2564) ได้ศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง อำเภอเขาสวนกวาง จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง อำเภอเขาสวนกวาง จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้าน มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ทั้งยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ภาณุพงษ์ มาประเสริฐ และคณะ (2566) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาล ตำบลบางเก่า อำเภอยะอำ จังหวัดเพชรบุรี ผลการศึกษาพบว่า 1) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ จันทรทิพย์ ทองโชติ และ ขาญยุทธ หาญชนะ (2566) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลนาโยง อำเภอนาโยง จังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลนาโยง อำเภอนาโยง จังหวัด อุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มี ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล แต่ไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุชาติ พริกเล็ก และคณะ (2565) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลหนองหงส์ อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล ส่วนด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ ซึ่งความไม่สอดคล้องอาจเกิดจาก (1) บริบทพื้นที่ต่างกัน เช่น ตำบลสวนผึ้งอาจมีชุมชนเข้มแข็งกว่า (2) ลักษณะสังคมและวัฒนธรรม เช่น การรวมกลุ่มทำกิจกรรม (3) การบริหารของ อบต.ที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมไม่เท่ากัน และ (4) ปัจจัยเศรษฐกิจ ที่ส่งผลต่อเวลาหรือแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรม เป็นต้น

2. การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

2.1 ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรีไม่ต่างกัน เป็นการปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้ อภิปรายได้ว่าในพื้นที่ตำบลสวนผึ้งประชาชนมีความเข้าใจและตระหนักรู้ในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างกว้างขวาง ไม่จำกัดเฉพาะกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ทั้งนี้อาจเป็นผลจากการสื่อสารและการณรงค์ของหน่วยงานท้องถิ่นที่ให้ความรู้ในลักษณะที่เข้าถึงคนทุกกลุ่มอย่างเท่าเทียม ไม่ว่าจะเป็นเพศใด วัยใด หรือมีการศึกษาสูงหรือต่ำก็ตาม นอกจากนี้อาชีพที่หลากหลายก็ไม่ใช่อุปสรรคต่อการมีส่วนร่วม เนื่องจากการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาฯ เป็นแนวทางที่เปิดโอกาสให้ทุกคนสามารถมีบทบาทตามศักยภาพของตนเอง จึงทำให้ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในแต่ละกลุ่มไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วิพลรัตน์ คงยงค์ (2566) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลทุ่งนารี อำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง ผลการทดสอบสมมติฐาน

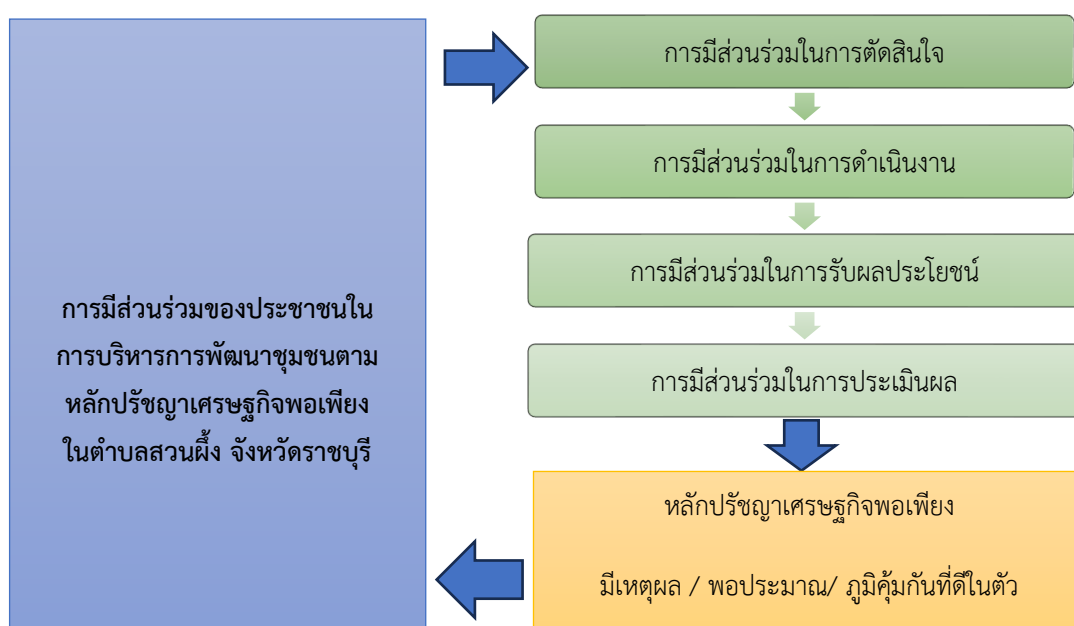
พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนา ชุมชนตำบลทุ่งนารี ไม่แตกต่างกัน และประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตำบลทุ่งนารี ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ จันทรทิพย์ ทองโชติ และ ชาญยุทธ หาญชนะ (2566) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลนาเยือง อำเภอนาเยือง จังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ตำบลนาเยืองอำเภอนาเยือง จังหวัดอุดรธานี ที่จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ โดยภาพรวมพบว่าประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สุธาวี กลิ่นอุบล (2563) ได้ศึกษาการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง บ้านห้วยเขย่ง ต.ห้วยยางโทน อ.ปากท่อ จ.ราชบุรี ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยสภาพแวดล้อม พบว่า ประชาชนที่มีเพศ ระดับการศึกษาในชุมชนแตกต่างกัน มีส่วนร่วมต่อความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนไม่แตกต่างกัน มีผลการทดสอบสมมติฐานเหมือนกัน

2.2 ส่วนประชาชนที่มีรายได้ ระยะเวลาการอาศัยอยู่ในชุมชน และปัจจัยสภาพแวดล้อม คือ สถานภาพในชุมชนการเข้าร่วมกลุ่มในชุมชนต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้ อภิปรายได้ว่ารายได้ที่สูงขึ้นมักเอื้อต่อการเข้าถึงทรัพยากรและข้อมูลข่าวสาร รวมถึงมีเวลาว่างมากขึ้นที่จะเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาชุมชน ส่วนผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชนมาเป็นระยะเวลานานย่อมมีความผูกพันกับพื้นที่ ความเชื่อมั่นต่อผู้นำชุมชน และความไว้วางใจในกระบวนการบริหารงานท้องถิ่นมากกว่าผู้ที่เพิ่งย้ายเข้ามา นอกจากนี้สถานภาพในชุมชน เช่น การเป็นผู้นำหรือสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ ยังแสดงถึงบทบาทที่สามารถมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจหรือการกำหนดทิศทางการพัฒนาชุมชน จึงมีส่วนร่วมมากกว่า สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สุธาวี กลิ่นอุบล (2563) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง บ้านห้วยเขย่ง ต.ห้วยยางโทน อ.ปากท่อ จ.ราชบุรี ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยสภาพแวดล้อม พบว่า ประชาชนที่มีระยะเวลาการอาศัยอยู่ในชุมชนแตกต่างกัน มีส่วนร่วมต่อความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สิริวิทย์ สิทธินิสัยสุข (2566) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนของ เทศบาลตำบลห้วยกะปิ อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี การทดสอบสมมติฐานพบว่า ประชาชนที่มีระยะเวลาในการอาศัยอยู่ในชุมชนแตกต่างกัน มีการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีผลการทดสอบสมมติฐานเหมือนกัน

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

การศึกษานี้ ผู้วิจัยค้นพบองค์ความรู้คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในตำบลสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี อยู่ในระดับมากในทุกมิติ ทั้งด้านการตัดสินใจ การดำเนินงาน การรับผลประโยชน์ และการประเมินผล สะท้อนให้เห็นว่าแนวทางการพัฒนาที่อิงหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถเปิดพื้นที่ให้ประชาชนมีบทบาทและมีความเป็นเจ้าของในการพัฒนาอย่างแท้จริง การที่ประชาชนมีโอกาสในการตัดสินใจและแสดงความคิดเห็นต่อกิจกรรมของชุมชน ทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้ประชาชนสามารถวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาและ

เสนอแนะแนวทางที่เหมาะสมกับบริบทท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของ “มีเหตุผล” ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ช่วยให้ชุมชนสามารถวางแผนพัฒนาได้ตรงกับความต้องการที่แท้จริง และหลีกเลี่ยงการใช้ทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือยหรือไม่ตรงจุด การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แย้งหรือคัดค้านการดำเนินงานของคณะกรรมการอย่างมีเหตุผล แสดงถึงการสร้างระบบตรวจสอบภายในชุมชนที่เข้มแข็ง และเป็นการพัฒนา “ภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว” ซึ่งเป็นหลักหนึ่งในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ช่วยให้ชุมชนสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมได้อย่างมั่นคง ไม่ตกเป็นเหยื่อของนโยบายหรือกิจกรรมที่ไม่เหมาะสม ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าประชาชนได้รับผลประโยชน์อย่างชัดเจน ทั้งในด้านคุณภาพชีวิตและโอกาสทางเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นผลโดยตรงจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน นำไปสู่การเสริมสร้าง “ความพอประมาณ” ในการบริหารทรัพยากร และการลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจในระดับครัวเรือน ทำให้ชุมชนสามารถพัฒนาอย่างมั่นคงและยั่งยืน การที่ประชาชนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประเมินผลกิจกรรมร่วมกับคณะกรรมการพัฒนาชุมชน ทำให้เกิดระบบการเรียนรู้ที่เป็นวัฒนธรรมของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด “มีเหตุผลและรอบคอบ” ในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ช่วยให้ชุมชนสามารถปรับปรุงกิจกรรมให้เหมาะสมกับสถานการณ์เศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ องค์ความรู้ใหม่จากงานวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่ได้เป็นเพียงแนวทางในการบริหารจัดการเท่านั้น แต่ยังเป็นกลไกสำคัญในการสร้างเศรษฐกิจฐานรากให้มีความเข้มแข็ง โดยการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ การตรวจสอบ การร่วมดำเนินการ และการประเมินผล ทำให้ประชาชนไม่เพียงเป็นผู้รับบริการจากรัฐ แต่เป็น “หุ้นส่วน” ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างแท้จริง

แผนภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีการประชาสัมพันธ์ แนะนำให้ประชาชนในชุมชน หรือกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ นำผลที่ได้จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ไปเป็นข้อมูลในการปรับปรุงการบริหารการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี และโครงการต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.2 หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรจัดทำ สื่อแสดงผลงาน ผลของกิจกรรม รวมถึงข่าวสารเกี่ยวกับการบริหารการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ให้ประชาชนทราบอย่างต่อเนื่อง เปิดโอกาสให้ประชาชน มีส่วนร่วมในการคิดวิเคราะห์ถึงผลที่จะเกิดขึ้นกับชุมชนทั้งในระยะสั้นและยาวโดยจัดทำรายละเอียดของ แผนงานหรือโครงการต่าง ๆ มากกว่าที่เป็นอยู่

1.3 หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรเปิด โอกาสให้ประชาชนตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี มีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบโครงการ หรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของหน่วยงานรัฐที่ เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น เปิดโอกาสให้เข้าร่วมรับฟังการแถลงผลการ ดำเนินงานการใช้จ่ายงบประมาณให้มากยิ่งขึ้น

1.4 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจัดให้มีการการประเมินการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ ชุมชนหรือคณะกรรมการบริหารกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนอย่างเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน โดยการมีส่วนร่วม ของชุมชนและมีการเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลที่เป็นประโยชน์ เพื่อทำให้การทำงานด้านการพัฒนาชุมชนมี ประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

1.5 หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรให้ ความสำคัญกับปราชญ์ชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือผู้ที่ประชาชนในชุมชนให้ความนับถือผู้เป็นแบบอย่าง การดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมากยิ่งขึ้น รวมถึงมีการจัดกิจกรรมที่เป็นการให้ผู้นำชุมชน ประชาชนทั่วไป และรวมถึงเยาวชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมให้สำนึกถึงบทบาทในการเข้ามามีส่วนร่วมในการ พัฒนาชุมชนเพื่อสร้างจิตสำนึกรักชุมชนเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนของตนเองอย่างยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบในประเด็นเดียวกันในพื้นที่อื่น ๆ เพื่อวิเคราะห์ผลการวิจัยที่ เกิดขึ้น และใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ในการบริหารการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง

2.2 ควรขยายขอบเขตการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารการพัฒนาชุมชนในมิติต่าง ๆ เช่น ด้าน ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม ด้านสังคม ด้านการเมือง และด้านวัฒนธรรมประเพณีของชุมชน

2.3 ควรศึกษาบทบาทและความเข้มแข็งของกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีผลต่อการพัฒนาและการ พึ่งพาตนเองของชุมชน ตลอดจนประเมินผลสัมฤทธิ์ของกิจกรรมเหล่านั้นในพื้นที่ตำบลสวนผึ้ง อำเภอ สวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี เพื่อวิเคราะห์ระดับความสำเร็จของการดำเนินงาน

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2564). *ทิศทางการดำเนินงานการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ การพัฒนาชุมชนท้องถิ่น*. กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.

จันทร์ทิพย์ ทองโชติ และชาญยุทธ หาญชนะ. (2566). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบล นาเยื้อง อำเภอนาเยื้อง จังหวัดอุดรธานี. *วารสารพุทธมัตต์*, 8(1), 244-255. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/bdm/article/view/267776>

นครินทร์ ศรีเลิศ. (2564, 12 ธันวาคม). *ส่อง ‘แผนพัฒนาฯ 13’ ฉบับย่อ 5 เป้าหมายพลิกโฉมเศรษฐกิจ ไทยใน 5 ปี*. กรุงเทพฯธุรกิจ. สืบค้น 21 มกราคม 2568, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/business/976683>

- พลรัตน์ คงยงค์. (2566). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลทุ่งนารี อำเภอบำบอน จังหวัด พัทลุง. ใน *การประชุมมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติ และนานาชาติ ครั้งที่ 14* (น. 697-711). มหาวิทยาลัยมหาดใหญ่.
- ภาณุพงษ์ มาประเสริฐ, สุชาติ อดุลย์บุตร, และบำเพ็ญ ไมตรีโสภณ. (2566). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาล ตำบลบางเก่า อำเภอลำปาง จังหวัดพะเยา. *วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี*, 6(5), 267-285. <https://so07.tci-thaijo.org/index.php/JMCR/article/view/3592>
- ภัทรพรณ แสนหล้า. (2564). *การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง อำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย]. MCU Digital Collections. <https://e-thesis.mcu.ac.th/thesis/4107>
- สิริวิทย์ สิทธิชัยสุข. (2566). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนของ เทศบาลตำบลห้วยกะปิ อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา].
- สุชาติ พริกเล็ก, ไพรัตน์ ฉิมหา, และเดช แซ่น้ำแก้ว. (2565). การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลหนองหงส์ อำเภอลำปาง จังหวัดนครราชสีมา. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี*, 9(4), 436-452. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/JMND/article/view/260889>
- สุธาวิ กลิ่นอุบล. (2563). การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง บ้านหัวเขาเงิน ต.ห้วยยางโทน อ.ปากท่อ จ.ราชบุรี. *วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก*, 9(2), 108-118. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/SocialJournal2rmutto/article/view/248667>
- สุเมธ ตันติเวชกุล. (2551). เศรษฐกิจพอเพียง. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*, 19(3), 1-6. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/edubuu/article/view/18648>
- สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. (2558). *ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง*. สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ.
- สำนักบริหารการทะเบียน. (2567). สถิติจำนวนประชากร พื้นที่ จังหวัดราชบุรี อำเภอลำปาง ตำบลลำปาง ข้อมูลเดือน กันยายน 2567. สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง.
- องค์การบริหารส่วนตำบลลำปาง. (2567). การส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. องค์การบริหารส่วนตำบลลำปาง.
- Cohen, J. M., & Uphoff, N. T. (1980). *Participations place in rural development: Seeking clarity through specificity*. World Developments.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.